

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ ПОРІГ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ
2002

ЛЮТИЙ
Число 2 (110)
КИЇВ 2011

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

Лютий місяць для ветеранів Великої Вітчизняної війни, за традицією, має особливу дату – день захисника Вітчизни. Лютий місяць для нас, обпалених афганським вогнем, теж особливий – саме в той зимний час 22 роки тому пошарпані боями військові частини повернулися на рідну землю.

Та незрозуміла війна

А скільки молодих хлопців, у тому числі й сотні синів Чернігівщини, спіткнулися об ворожу кулю, скільки зраних повернулося додому, аби ніколи не забути страшні долини та вершини Афганістану, рясно політі безвинною кров'ю! Не нам, рядовим воїнам, судити кремлівських стратегів, що кинули в незрозумілу війну тисячі звичайних хлопців, але сама історія вже вчинила свій суворий присуд. От тільки від цього не легше зраний пам'яті, яку донині шрамує кривда. І чим утішити матерів, котрі ходять на могили афганців замість того, щоб тішити їхніх дітей. Ми воювали на чужині, не знаючи, навіщо ми це робимо, але така доля справжніх мужчин – виконувати присягу. А скільки наших ровесників полягло в інших куточках планети, виконуючи якусь ефемерну місію за вказівкою згори. Не думаю, що серед жертв були діти державних зверхників – вони опановували науки в найпрестижніших вузах Європи й Америки.

Добре, що в незалежній Україні поки що не ведеться війна зі своїми молодими людьми, що нам не світить щастя встановлювати свої порядки в далеких краях. Але ми, колишні "афганці", учасники інших "визвольних" баталій, що згуртувалися в земляцтві спільно з сивими ветеранами Великої Вітчизняної, мусимо нагадувати: агресивні бойовиська не для України. Ми гуртуємося навколо високих патріотичних ідей, дбаємо і про невідомих матерів полеглих друзів, і про пам'ятники друзям. Ми й нині стоїмо плечем до плеча в обороні рідної Вітчизни, бо зберігати пам'ять про минуле – значить дбати про щасливе майбутнє.

Сергій КУДІН, заступник керівника ветеранського відділення, учасник бойових дій в Афганістані, інвалід війни

УВАГА!

Продовжується передплата на газету "Отчий поріг" на 2011 рік. Всі найактивніші друзі нашого часопису, які передплатять газету для себе та друзів чи організацій, отримають від видавця Миколи Халимоненка журнали "Дім, сад, город", "Яблунька", "Квіти України", "Чумацький шлях" безкоштовно.

ЩО ЗАПИСАНЕ В ДУШІ

Штрихи до портрета

Унашого земляка, художника Віктора Шульги – нова майстерня. Знаєте, що таке нова майстерня для художника?

Це ще марудніше, ніж своя квартира у молодят. Все там хочеться облаштувати оригінально, як у світлиці, затишно, як в храмі, і негайно все одразу. А тут, при переїзді, все кудись поділося, нічогісінько не знайдеш, а часу обмаль. Ще й від гостей, які з новосіллям приходять вітати, хоч відбивайся. А у Віктора ще не встигли вивітритися з пам'яті спогади про недавні іменини. Третього січня ступив на другу половину свого майбутнього столітнього ювілею. Як не як, а вже 52 стукнуло. Прекрасний вік! Саме для творчості. Є досвід, є вміння, є й здоров'я, а головне – велике бажання творити.

Не скаже, що з'явився на світ одразу художником, з пензликом у руках, але малював скільки себе пам'ятає. Малював чим попало і на чім попало. Бувало, що й вуглиною на стінах щойно побіленої хати. А народився він у звичайній селянській сім'ї в мальовничому (на Чернігівщині інших просто не існує) селі Рудівка, що неподалік Прилук.

⇒ 6-7

Демократія – це обман народу заради блага народу за допомогою народу.
Оскар Уайльд

У ЛЮТОМУ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ.

СИДОРЕНКО Іван Дмитрович – 80-ліття. Народився 5 лютого 1931 року в селі Піски Бобровицького району. Завідував сільською дільничною лікарнею на Остерщині, де поєднував адміністративну роботу з лікарською практикою. Навчався в клінічній ординатурі та аспірантурі, де розробляв тему дисертації, присвячену складним питанням діагностики та лікування гострого інфаркту міокарда. Працював у системі Четвертого головного управління МОЗ України, в подальшому – на науково-педагогічній роботі в Національному медичному університеті ім. О.О.Богомольця, багато років причетний до підготовки молодого покоління висококваліфікованих лікарів. Викладач клінічних дисциплін.

Кандидат медичних наук. Член наукового кардіологічного і терапевтичного товариства. Нагороджений державними відзнаками.

Творчий доробок складає більше 100 наукових праць з актуальних проблем медицини, переважно кардіології. Учасник багатьох міжнародних, загальнодержавних, регіональних наукових конгресів, симпозіумів, конференцій та з'їздів.

Крім суто професійної роботи, досліджує історію рідного краю, займається літературознавством. Своїми знахідками і роздумами ділиться з читачами на сторінках періодичної преси, друкується в колективних збірниках, альманахах, журналах.

Учасник установчо-організаційних зборів земляків – вихідців з Чернігівської області, на яких було створено Чернігівське земляцтво у м. Києві.

ВЕРХОВИНЕЦЬ Галина Осипівна – 80-ліття. Народилася 27 лютого 1931 року в Ніжині. З 1951 р. працює на українському радіо. Тут вона стала одним з організаторів, а згодом і ведучою фольклорного радіоконкурсу "Золоті ключі". Її називають невтомним речником української пісні. Була коментатором музичної редакції Національної радіокомпанії України. Нині хоч і на пенсії, але керує та співає в народному фольклорному ансамблі "Вишиванка" Центру творчості Оболонського району.

КУШНІР Тетяна Єлисеївна – 75-річчя. Народилася 7 лютого 1936 року в селі Стара Басань Бобровицького району. Нині – на пенсії.

КОНОН Інна Василівна – 75-річчя. Народилася 10 лютого 1936 року в місті Бобровиця. Працювала викладачем німецької мови у коледжі ресторанного господарства.

Нагороджена почесними грамотами Київського міського голови та Міністра торгівлі України.

ВЕРХУША Віталій Михайлович – 75-річчя. Народився 11 лютого 1936 року в селі Гніздиця Городнянського району. Працював вченим секретарем відділення механізації та електрифікації Національної академії аграрних наук України.

Кандидат технічних наук. Має біля 100 наукових праць, 10 авторських свідоцтв на винаходи.

АНДРІЄНКО Петро Павлович – 70-річчя. Народився 7 лютого 1941 року в селі Бакланова Муравейка Куликівського району. Працював начальником управління МЗС, радником посольства України в

Російській Федерації, Генеральним консулом України в Ростові-на-Дону. Нині – проректор Університету культури і мистецтв.

Надзвичайний і Повноважний посланник. Кандидат технічних наук, доцент. Академік Української технологічної академії.

Нагороджений Почесною грамотою КМУ.

КОПИЛ Григорій Пилипович – 65-річчя. Народився 8 лютого 1946 року в смт. Березна Менського району. Працював помічником начальника відділу Київського обласного військового комісаріату. Нині – черговий тир спорткомплексу КПІ.

ДОРОШ Микола Миколайович – 65-річчя. Народився 13 лютого 1946 року в селі Студинка Новгород-Сіверського району. Працював начальником інженерно-технічної служби Президент-готелю "Київський". Нині – на пенсії.

ПАСІЧНИК Валентина Миколаївна – 65-річчя. Народилася 14 лютого 1946 року в місті Новгород-Сіверськ. Нині – на пенсії.

КОВАЛЬОВ Леонід Георгійович – 65-річчя. Народився 17 лютого 1946 року в смт. Куликівка. Навчався і проживав в Новгород-Сіверському. Працює начальником відділу електронно-променевої і лазерної технології формування мікробудов науково-дослідного інституту мікроприладів, директором філії товариства "Мікромаск" при цьому інституті. Автор біля 40 наукових праць.

ТАРАНЕНКО Ніна Борисівна – 65-річчя. Народилася 18 лютого 1946 року в місті Ленінград. Проживала та навчалася у Ніжині. Працює лікарем-гастроентерологом лікарні для вчених НАН України.

РОМАЗАН Михайло Петрович – 65-річчя. Народився 27 лютого 1946 року в селі Довгалівка Талалаївського району. Працює завідувачем відділу медичного, санаторного та побутового забезпечення Верховної Ради України.

БУКРЕЄВ Анатолій Михайлович – 60-річчя. Народився 14 лютого 1951 року в місті Корюківка. Працює директором ТОВ "Сталь-XXI".

ЧЕЧЕЛЬ Алла Іванівна – 60-річчя. Народилася 17 лютого 1951 року в селі Рудня Корюківського району. Працює паспортисткою ЖЕД-1009 Шевченківського р-ну.

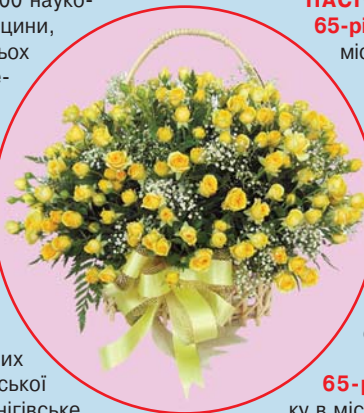
ОНИЩЕНКО Віктор Олександрович – 60-річчя. Народився 20 лютого 1951 року в смт. Любеч. Начальник управління БМУ-3 ВАТ "Домобудівний комбінат №4" холдингової компанії "Київміськбуд".

Заслужений будівельник України.

ХМЕЛЬ-БОНДАРЕНКО Ольга Іванівна – 60-річчя. Народилася 22 лютого 1951 року в селі Авдіївка Сосницького району. Артистка розмовного жанру Національної філармонії України.

МАРЕНЕЦЬ Микола Григорович – 60-річчя. Народився 22 лютого 1951 року в селі Нова Басань Бобровицького району. Начальник управління зеленого господарства Національного комплексу "ЕКСПОЦЕТР України".

БЕЛОЗЬОРОВА Надія Миколаївна – 55-річчя. Народилася 7 лютого 1956 року в селі Червоне Коропського району. Головний бухгалтер профспілкового комітету Київського авіаційного заводу "Авіант".

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім нев'янучого здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я рідної землі.

● Ріпкинське відділення

Відбулись збори активу Ріпкинського відділення, на яких розглянуто такі питання:

- про план роботи Ріпкинського відділення на 2011 рік;
- про фінансування друку брошури з біографічними даними членів відділення земляцтва;
- про збір членських внесків за 2011 рік;
- проведено оновлення інтернет-сайту осередку.

● Корюківське відділення

Продовжено роботу з уточнення даних членів товариства та проведення передплати на газету "Отчий поріг".

Група земляків на чолі з керівником відділення Василюк Устименком (водій член товариства Павло Милейко) доставили у районну бібліотеку книжки нового поповнення та гуманітарну допомогу для малозабезпечених сімей району.

Відбулася зустріч-бесіда із жуклівчанкою Тетяною Петрівною Васильченко. Розповідь ветеранки вирішено включити до книги з історії святого Покровського храму, сторічний ювілей якого за ініціативою земляцького відділення відзначатиметься у липні.

У селі Жукля за програмою підготовки до сторічного ювілею відбулася робоча зустріч з владикою Іларіоном, єпископом Чернігівським і Ніжинським. Проведено богослужіння за участю 6 духовних отців та усіх прихожан села. Під час служби у Свято-Покровському храмі усім селом вітали місцеву жительку Парасковію Трохимівну Кучму з її 90-літнім ювілеєм.

Відбулася поїздка до Чернігова для участі у презентації книги А.Курданова "Пакуль", керівника управління внутрішньої політики ОДА, яка проходила в обласній бібліотеці ім. В.Короленка.

Відбулася робоча нарада членів осередку за участі компетентних осіб, на якій обговорювалися питання підготовки і видання кількатомної енциклопедії знаних у світі чернігівчан за участі Інституту енциклопедичних досліджень НАН України.

Надана земляцька допомога жителям сіл району на загальну суму 4650 грн.

● Менське відділення

Проведено культурно-освітній захід у селі Данилівка, де народився видатний український майстр бандур Олександр Корнієвський. У заході брали участь київські та чернігівські земляки-меняни, а також районна державна адміністрація. Шкільній бібліотеці передано близько 50 примірників книжок, колонки та обладнання для прослуховування музичних дисків.

На зборах осередку привітали О.Довгого з присудженням йому премії ім. Івана Нечуя-Левицького, проведено передплату газети "Отчий поріг" для бібліотек району та поміж земляками.

Земляки — землякам

Звіти про благодійну роботу, здійснену районними осередками нашого земляцтва

● Прилуцьке, Талалаївське, Срібнянське відділення

В рамках співпраці Прилуцького осередку Чернігівського земляцтва з громадою міста Прилуки було проведено для учнів 7–9 класів, вчителів, працівників музеїв літературно-музичну творчу зустріч з поетесою Марією Морозенко та родинним дуєтом "Благодать натхнення".

Обговорено питання з Прилуцьким міським головою про створення в Прилуках міжрайонної Шевченківської світлиці.

Обговорено питання із настоятелькою Густинського монастиря про допомогу земляцтвом у створенні при монастирі виноградника.

Допомогли прилучанам в організації шахового клубу та реєстрації його у Федерації шахів України.

Надали фінансову допомогу та вручили нагороди Прилуцького міського голови ветерану Чернігівського земляцтва Анатолію Гайдаю.

Член земляцтва, головний редактор журналу "Дім, сад, город" Микола Халимоненко відкрив передплату журналів "Дім, сад, город", "Квіти України", "Яблушка" для бібліотек міста Прилуки та районів на суму 35000 грн.

Напередодні свята святого Миколая відбулася поїздка активістів осередку разом із студентами Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т.Шевченка до Прилук з метою відвідати дитячий будинок "Надія" та передати дітям подарунки: масажні столи, дитячі стільчики, комп'ютер, колготи 1000 пар, медичні препарати, самокати, велосипед, матраци, коляски, програвач DVD, м'які іграшки, солодощі та фрукти. А також надали фінансову допомогу у розмірі 8000 грн.

● Козелецьке відділення

Надано спонсорську допомогу для придбання товарів для роботи Козелецького будинку дітей та юнацтва на загальну суму 17000 грн.

Понад 20 членів земляцтва взяли участь у створенні краєзнавчого видання "Опис землі Козелецької".

Видано пісенник тиражем 600 примірників на базі пісень села Лошакова Гута.

Працевлаштовано на роботу в Києві 12 чоловік – членів Козелецького осередку.

Надано допомогу районним сільгоспуправлінням у вигляді посівних матеріалів та мінеральних добрив.

Проведено фінансування Козелецької

районної лікарні (ремонт хірургічного та дитячого відділень) на суму 980000 грн., на ремонт Остерської дільничної лікарні виділено 387000 грн., які були спрямовані з державного бюджету завдяки клопотанням голови відділення В.І.Саченка.

● Новгород-Сіверське відділення

У Новгород-Сіверському проведено Міжнародний діловий форум за участю 40 представників від 8 зарубіжних країн.

Відновлено водопостачання у господарстві села Грем'яч та надано фінансову допомогу у сумі 5,5 тис грн. для облаштування Будинку культури.

Школярам району вручено новорічні та різдвяні подарунки та передано комп'ютерну техніку і цифровий фотоапарат.

Надано благодійну допомогу мешканцю Новгород-Сіверська ветерану війни та праці С.І.Іваницькому.

Надано фінансову допомогу у сумі 2000 грн. на лікування інваліду А.М.Швеньку, що мешкає у селі Лесконоги.

Надана фінансова допомога у сумі 1000 грн. на лікування дитини В.М.Бойко.

Надана допомога у лікуванні М.С.Бунаку, мешканцю Новгород-Сіверського.

Бібліотекам району передано понад 500 примірників книжок.

● Осередок Чернігова і Чернігівського району

Продовжували допомагати виробникам зерна області в реалізації зернових та олійних культур.

Надавалась правова допомога з різних питань за зверненням земляків.

Продовжено роботу по допомозі заводів "Вітава" в реалізації продукції на спортивні об'єкти країни, що посприяло збереженню робочих місць на заводі. Подібна робота ведеться на Чернігівському автозаводі. Надавалась допомога в працевлаштуванні землякам – випускникам вузів.

● Сосницьке відділення

Зібрано різноманітний одяг і передано малозабезпеченим сім'ям села Авдіївка.

Закуплено 5 персональних комп'ютерів за залишковою вартістю для потреб земляків.

Надана правова допомога за зверненням 15-ти земляків.

Працевлаштовано 10 земляків, які закінчили навчання у вищих навчальних закладах Києва та Чернігова, а також тих, які вже працювали, але виявили бажання змінити роботу.

Надана допомога 15 землякам в проходженні діагностування та лікування в столичних медичних закладах.

ТРЕБА

Під час презентації книги Матвія Полонського "Спогади священика" вільних місць у творчій вітальні Київського літературно-меморіального музею-квартири ім. П.Г. Тичини не було. Участь у ній взяли спадкоємці автора мемуарів, члени Чернігівського земляцтва у м. Києві, уродженці як Нової Басані Бобровицького району, зокрема, так і інших сіл та міст Чернігівської області. Адже книга спогадів не залишила байдужими тих, хто вже встиг придбати і прочитати її.

вчитися творити добро

Впродовж заходу хористи Київської православної богословської академії виконували молитви, які створювали у вітальні щиру, натхненно-духовну атмосферу.

Дані мемуари, як зазначила у вступному слові директор музею Тетяна Сосновська, висвітлюють життя і діяльність священнослужителя, активного громадського діяча. За обсягом і охопленням фактичного матеріалу вони відображають певну епоху, становлять інтерес для дослідників історії Чернігівщини і є цінним джерелом для вивчення повсякденного життя Нової Басані та інших населених пунктів даного регіону другої половини XIX – першої половини XX ст.

Хто ж він такий, священник Матвій Тимофійович Полонський? З-поміж парафіяльного духовенства Чернігівського краю ця людина вирізнялася бурхливою пастирською та господарською діяльністю. Новобасанські старожили ще й сьогодні, через шістдесят років після смерті отця Матвія, розповідають про його вдачу, манеру спілкування з людьми, тамтешні дороги, майстерню, школу, лікарню, які були побудовані зусиллями цього чоловіка. Часом різкий, вольовий, але завжди справедливий, він робив все для того, аби покращити життя малограмотних селян, збагатити їх духовно.

Віддавши всю свою енергію та розум на благо людей, виростивши і виховавши власних дітей, у 1940 році отець Матвій з'явився за перенесення спогадів на папір. На той час йому було 80 років. Останні записи у зошиті занотовані у жовтні 1945 року, коли він розібрав власний будинок, щоб відбудувати зруйновану церкву.

Рукописи знаходилися певний час у онуки священика М.А. Полонської, а нині зберігаються у двоюрідній правниці В.В. Гонтар (Марховської). Вона та її брат П.В. Марховський зі

своюю родиною якраз і стали ініціаторами їх оприлюднення.

Під час презентації праправнука священнослужителя Є.П. Марховська, яка разом з історикознавцем О.Ф. Тарасенком займалася упорядкуванням видання, скаже:

– Розпочинаючи роботу над матеріалами, не розраховували на велике коло читачів. Нашою метою було те, аби ця книга потрапила у кожен дім новобасанців. Щоб люди читали її і знали свою історію, щоб вони на прикладі великої і мудрої людини – М.Т. Полонського вчилися творити добро.

Ідея презентувати книгу в Києві належала Чернігівському земляцтву, зокрема, виконавчому директору Т.А. Літошко, яка, до речі, також родом із Нової Басані.

– Про таку книжку треба говорити на загал, – відмітила Тетяна Андріївна. – Цей духовний підручник, дійсно, може багато чому навчити кожного з нас, а головне – віри у власні сили, любові до життя, утвердити у прагненні творити добро.

Її підтримали у своїх виступах члени земляцтва Н.І. Дяченко, В.М. Гузій, М.С. Лопата. Поділився враженнями від прочитання книги "Спогади священика" і клірик Свято-Катеринівського кафедрального собору Чернігівської єпархії Богдан Годунов:

– Дане видання повертає нам, українцям, своїх духовних героїв. І це не може не радувати. Спогади – своєрідний виклик тим, хто забув, що наукова світська еліта ніколи не відверталася, як це можна спостерігати нині, від церкви. Ми повинні бути патріотами своєї держави. Цього все своє праведне життя прагнув щирий народник отець Матвій.

У останніх рядках своїх мемуарів отець Матвій Полонський напише: "Еще скажу несколько слов о наградах. Я их не признаю. Если человек добросовестно исполняет свой долг, за что же его награждать? Ведь это его долг работать добросовестно! Нужно искать наград в самих себе, а не в законах тяготения. Самая высшая награда для человека – это признание обществом его заслуг, а это дает нравственное самодовольствие – духовный покой".

Вічний спокій Матвій Полонський, настоятель храму на честь безсеребренників та чудотворців Козьми і Даміана, знайшов у 1946 році. І як добре, що тепер, хай навіть й через десятки літ, до нас повернулися його світлі прагнення, бажання та напуття.

Тетяна ЧЕРЕП

...Вечоріло. Вже майже в темряві я йшов "по лінії". Праворуч – досить широка смуга кущів, що густо росли на березі річки Одер. Ліворуч гола місцевість, що досить крутим пагорбом піднімалася до села. Там, нагорі, на тлі ще досить світлого неба поряд з будівлями видніється група людей, десь п'ятеро чи шестеро. Хто ці люди – німці чи наші, не ясно. У мене внизу вже досить темно, але мене помітили: від групи відокремилася постать і пішла мені навперейми. В білому маскхалаті з капюшоном – ні форми каски, ні зброї не видно.

Мені б звернути вправо і за кілька секунд розчинитися в кущах, зачати, виждати, з'ясувати, хто він, що збирається робити, одержати суттєву перевагу. В гіршому випадку шукати мене в кущах – справа безнадійна і ризикована, бо я його бачив і легко б відбився. Але збунтувалося самолюбство – іди! І я йшов, вперто йшов на таран, обмірковуючи план зустрічі. Перевага, мабуть, на його боці, мабуть, в нього автомат. В мене карабін з невід'ємним штиком (штик я примкнув) і дві гранати. І, зрозумівши, що "спілкування", найбільш вірогідно, почнеться на умовах, не вигідних для мене, я почав сповільнювати ходу, але відступати було вже пізно. Він теж почав сповільнювати крок.

Раптом майнула і вже злякала думка: а якщо його послали, а він, навіть свій, але боягуз, а в нього автомат, то, перестраховуючись, сіконе мене на віддалі, не окликаючи, не з'ясовуючи, свій я чи чужий. Хто його за це питає, кому від підзвітний. Піде собі в темряві нагору, а я залишусь тут, і ніхто до весни мене не знайде, а знайде, то не впізнає, до весни і лисиці обгризуть. І одним, що пропав безвісти, стане більше. І ніхто в світі не довідається, де і як знайшов свій кінець доблесний рядовий В.В.Хільчевський. Хіба що знайшли б наші хлопці, якби змотували лінію вдень. Але могли і не змотувати, у важких ситуаціях лінію часто кидали, залишали не змотаною і ми, і німці. А могли змотувати у темряві і не подивилися б, хто там лежить – хіба мало тоді валялось. Час, коли ретельно обшукували кожного вбитого, минув.

Я гарячково обмірковував – граната чи карабін. Не підходило ні те, ні інше. Напруження наростало. Він нічим себе не розкрив, в білому маскхалаті з капюшоном. Нам, зв'язківцям, маскхалати не належали. Вбитих – хоч відбавляй, поло-

нених також, тож обзавестися маскхалатом було зовсім просто, але я зняв в одному будинку

мереживні накрохмалені гардини, і вони мені успішно служили.

Він ще більше сповільнив крок і... не витримав, окликнув російською: "Кто идет?"

Напруженість відразу спала. Ми зішлись, не прибравши зброї. Він запропонував закурити. Я відмовився, бо не палив. Він закупив, кілька разів жадібно затягнувся. Говорити якось не було про що. "Ну, будь!" – сказав я. І, закинувши за плече карабін, пішов далі. А він також повільно почав підніматися нагору до своїх. Тож таран закінчився внічию.

Через деякий час я вже не пам'ятав, а потім зовсім забув про цю зустріч. Але я був задоволений – я перевінив себе, я полоскотав і задовольнив своє самолюбство. Для чого? Ніколи нікому не розповідав, боявся бути незрозумілим.

НЕПОДАЛІК СТІЛЯЮТЬ

Я не палив. Замість тютюну належали цукерки. Але розраховувати на їх одержання – справа безнадійна.

Гірше було з горілкою. Ми, зв'язківці, одержували сто грамів "наркомівських" хіба що на свята. В звичайні дні вона до нас не доходила, її випивали десь там, нагорі. Ніколи не одержували баєві онучі. Вони теж "реалізовувались", не доходячи до нас.

Був навіть випадок (на Сандомирському плацдармі), коли протягом довготривалої оборони тили нашого батальйону "поиздержались" і зробили спробу під приводом ревізії повитрушувати наші солдатські речові мішки. Тож приїхав до нас у відділення зв'язківців начальник відділу забезпечення. Взагалі – хороша людина, але, мабуть, одержав таку вказівку. Нас вишикували, перед строем розіслали плащ-намета і звеліли витрусити на нього вміст речових мішків. Звичайно ж, у кожного була якась заначка: зайві ботинки, ліхтарик, та мало що, за що можна було вимінити в поляків продукти, вудку...

І вже зовсім зібралися зв'язати все те в вузол, як раптом зі строю виступив Петя Александров – їздовий, чуваш за національністю – і сказав: "Послухай, старший лейтенанте, пропити все те ми можемо не гірше вас. Тобі б краще поїхати. Чуєш, стріляють недалеко, ненароком вбити можуть".

Потоптався, пом'явся трохи начальник відділу забезпечення і поїхав, нічого не взявши. Дрібниця, звичайно, але було, було...

Володимир ХІЛЬЧЕВСЬКИЙ,
учасник бойових дій ВВв

“На таран”

Кажуть, що статистика знає все. Знає, скільки таранів було за роки війни, скільки льотчиків, що здійснили таран, стали Героями, скільки було танкових таранів. Мовчить статистика лише про одне – скільки було піхотних таранів і чи були вони взагалі. Були. В усякому разі, один був. Я, я йшов "на таран". Ну, звичайно ж, не на танк, а на такого ж вояка, як сам.

ЩО ЗАПИСАНЕ В ДУШІ

←1

Коли малому Вітькові виповнилося два роки, батьки переїхали в Крим. Ось зірки у чернігівчанина за духом і місцем народження художника Шульги оті кримські мотиви. І "Вулички Гурзуфа", і "Ластівчине гніздо", і "Човни під дощем", і засмагли кримські курортниці. На рідну Чернігівщину повернулися, коли хлопцеві прийшла пора йти до школи. В школі, звісно, ще чи не з молодших класів – активний член редколегії, художник-оформлювач шкільної преси, автор карикатур, дружніх шаржів і портретів симпатичних школярів. У прилуцькій художній студії, яку також активно відвідував, викладач Олексій Іванович пророкував йому майбутнє художника, радив вступати якщо не в інститут, то бодай в художнє училище.

Вступив за настановою батьків до місцевого технікуму гідромеліорації. Там також випускав стіннівки, допомагав однокашникам робити креслення, малював їхні портрети. А от ні осушити, ні оросити, тим паче, слава Богові, оболотити землю не встиг. Рік 1978 запам'ятався підготовкою і проводами в армію. Ще у військкоматі юнака примітили як працелюбного, спостережливого, витривалого і грамотного. А таким пряма дорога в прикордонники. Рік охороняв наші південні рубежі.

Всякого бувало на тій зовсім нелегкій службі, але, як не старався, як не напружував свій гострий зір молодий солдат, жодного "шпигуна" виловити так і не вдалося. Можливо, часу не вистачило, бо вже наступної зими перед Новим роком їх підняли по тривозі, наказали познімати з себе всі розпізнавальні знаки: погони, емблеми, комсомольські й інші значки, зрізати гудзики з зірками. Роздали зброю та бойові комплекти. Кожному – своє. Хто на що вчився. Кому – автомат, кому – гранатомет. Віктор отримав снайперську гвинтівку. І вже на третій день після того, як наша доблесна "Альфа" "без шуму і пилу" взяла палац Аміна у Кабулі, рядовий Шульга знову охороняв рубежі великої Вітчизни, але вже по той бік річки. Поблизу Герата. На початку в його солдатському житті наче й нічого не змінилося. Навіть адреса польової пошти залишилася старою. Листи надходили на попереднє місце і якоюсь служ-

бою переселилися на теперішнє місце дислокації підрозділу.

Чи малював там, в Афганістані? Так, інколи робив якісь замальовки, а здебільшого спостерігав, набирався вражень та й не до малювання було.

– І чому всі вважають, що художник тільки те й робить, що безугаву малює, малює й малює, – Віктор починає "заводитись". – Художник відображає сутність і красу, величність життя у достовірних формах самого життя, в багатстві, в довершеності тих пластичних і колористичних якостей, які він пізнає в постійному спілкуванні, в єднанні з матінкою-природою, з самим життям. Готове, довершене художнє полотно своїм змістом являє підсумок багатоденних роздумів і спостережень і створюється на основі життєвого і професійного досвіду, образного мислення, творчої уяви.

Звісно, створенню картини передують етюди, ескізи, замальовки, в яких художник не просто фіксує якісь певні явища чи враження від підміченого, а, можливо, навіть підсвідомо вишукує матеріал, основу для композиції й колориту майбутнього твору.

Отже, виходить, що художник малює навіть тоді, коли він не малює?

Саме так, переконаний Віктор.

Навчити пристойно малювати можна будь-кого. Але не кожен, хто вміє малювати, художник. Віктора Шульгу художником зробили його характер, талант і труд. А малювати Афган він не любить і не хоче. Для чого ще й на полотні зображувати насилля, коли його в житті вистачає... Краще знаходити в природі прекрасне і дарувати його людям. Квіти, дерева, краєвиди, храми. У нас в Україні стільки прекрасних місць і на Чернігівщині зокрема.

Про службу в Афганістані розповідає неохоче. Мовляв, нічого особливого ні з ним конкретно, ні загалом в 1979 там ще не відбувалося. І "Дев'ята рота" буде ще попереду. А так, ну пострілювали інколи, нападали на них душмани, вони відбивалися. Загалом без втрат. Були, звісно, і поранені, і контужені. Його самого контузило перед дембелем. Їхній танк підірвався на міні. За щасливим випадком усі залишилися живі, але всі поранені. Віктора комісували.

– Мені за державу не образливо. Мені за неї соромно, – сказав з гіркотою. – Бо вона не достойна мати таких героїв-синів, які в розквіті літ без вагань віддавали за неї своє життя, не роздумуючи виконували її накази. А потім вона від них відвернулася – і від мертвих, і від живих.

Повернувся в Прилуки. Якийсь час працював лаборантом у технікумі. Нудна, марудна робота. Запропонували піти дизайнером на фабрику головних уборів. Це вже було щось. А 1984-го вже зрілим майстром і батьком трилітньої доньки поступив до Київського художнього інституту. Навчався в майстерні академіка Віктора Васильовича Шаталіна. Ще студентом брав участь у художніх виставках.

А коли на початку дев'яностих український люд від безвиході масово кинувся до сусідньої і на той час ще злиденнішої Польщі гондювати чим попало, Віктор і собі вирішив спробувати отого меркантильного щастя. Разом з товаришем, який мав відшукувати більш-менш заможних польських шанувальників малярства, непростим повпредом українського мистецтва поїхав на вертати бідних, але гордих поляків, у світ прекрасного.

Віктор ставив мольберт на якомусь лобному місці і починав змальовувати навколишній краєвид. В мент збирався гурт зівак зі своїми порадами і зауваженнями, але й не без того, щоб ще до завершення етюдів хтось із них не починав витрушувати з кишень і гаманців золоті, або й долари.

Це вже стало моветоном, коли письменники книжки, а художники картини називають своїми рідними дітьми і неохоче з

ними розлучаються. Але це банальна життєва необхідність, як віддавати рідну доньку заміж, у чужу сім'ю, до чужих людей. Були картини, з якими він досить легко розставався, були й такі, котрі хотілося подовше затримати у себе. Помилуватися ними бодай ще якийсь час. Можливо, щось переосмислити, доповнити, переробити. Було й таке. У кабінеті якогось чиновника Вікторові сподобалася картина. Про себе зауважив, що якби це писав він, то відобразив би аналогічно. Цікаво, хто автор? Підійшов і прочитав своє прізвище. Навіть не пам'ятає, коли і кому він продав чи подарував ту роботу.

Що ж, невеликий гріх якусь і запам'ятувати, коли в твоєму авторському списку їх сотні. Картини малює, як коли на душу лягає. Буває, кілька годин, а буває, що й кількох місяців не вистачає. Ну, ніяк не задовольняє вимоги художника. Доводиться знову і знову повертатися до початого, погамовуючи в собі наростаючу люту авторського невдоволення, геть міняючи техніку завчених прийомів.

Художник Віктор Шульга змальовує Україну і, як її невід'ємну складову, рідну Чернігівщину, тяжіючи при цьому до

найріднішої йому Прилуччини. Він сам жартома зауважує: "У мене навіть натюрморти з Прилук".

Він давно вже став членом Національної спілки художників України і не так давно отримав звання заслуженого художника.

Віктор Шульга – постійний учасник всеукраїнських художніх виставок. Його роботи експонувалися на виставці українських художників у Німеччині, мав персональні виставки у Центральному будинку художника, у галереї "Тау – Кіта" і "Арт-перформанс", а також у Прилуках, Херсоні, Москві. На добродійній виставці фонду "Меценати століття" у Москві був нагороджений золотою медаллю та дипломом "Национальное достояние". Його роботи знаходяться в приватних колекціях Києва, Чернігова та за кордоном.

Шанувальників театрального мистецтва свого часу своєю незвичністю вразила сценографія Шульги до вистав "Одруження" в Театрі на лівому березі та "Дредноути" у театрі імені Івана Франка. Тож франківці й нині запросили Віктора Юрійовича оформити виставу "Гімн демократичної молоді".

А ще художник готує велику виставку своїх творів, присвячену 22-й річниці виведення військ з Афганістану. Але жодної роботи про афганську війну на тій виставці не буде. Бо в людських душах має бути закладене добро. У ній не мусить бути місця для жорстокості. Так мислить колишній солдат Афганістану, заслужений художник України, чоловік, батько, дід, а ще й улюблений онук 98-літньої бабусі Тетяни Данилівни Шульги Віктор Шульга.

Що ж, спілкуючись з древньою предстаницею свого роду, на віку у якої, мов на довгій ниві, споглядаючи за світом крізь великі і світлі вікна нової майстерні, роздумуючи водночас над баченим і пережитим, мабуть, йому таки видніше.

НА КРИЛАХ ПІСНІ

Ці рядки писалися напередодні Великодня. Очікування найсвітлішого свята Христового Воскресіння з чаруючим відлунням церковних передзвонів та дивовижною красою Великодних крашанок поєдналися з давнім бажанням сказати добре слово про побратима, шановану і талановиту людину, яка по праву належить до інтелектуальної еліти Української держави.

Сократ сказав, що душа людини причетна до божества. Тож кожен із нас носить у собі оту божественну енергію. У когось вона сильніша, у когось слабша, а у деякого ледь жевріє. Але у того, хто усвідомлює своє призначення на Землі, та невмируща іскра, що її засвітив Господь Бог у його серці, стає світлом, яке наповнює життя глибоким

змістом. Коли познайомився з Дмитром Степановичем Волохом, мені подумалося: "Боже, яка красива людина!" Як у тій пісні: високий і стрункий, і вишиванка йому до лиця, і з нею гармонуює біла шевелюра, і голубі очі, що світяться добротою і мудрістю. Спокійне, лагідне величаве обличчя додає його естwu тої божественності, про яку говорив Сократ. Тим-то краса його якась особлива, вона ніби випромінює духовні сонячні струмені: пусти їх до свого серця – і задзвенить неземна мелодія.

Зачарований цією внутрішньою величчю свого нового знайомого, я впродовж вечора потай позирив на нього, ніби й справді очікував тієї диво-мелодії. Тим часом наше зібрання доходило кінця. А мені все здавалося: неодмінно має статися щось незвичайне. І раптом хтось попросив Дмитра Степановича заспівати.

Я ніколи не сподівався, що в цього статечного чоловіка такий гарний і мелодійний голос. Він співав, пригадується, пісню "Сміються, плачуть солов'ї".

Його дзвінкий голос вщерть наповнив просторий конференц-зал Національної Спільки письменників України і, не вміщаючись в ньому, здавалося, панував над усіма усядами. Навіть ті земляки, хто полюбляє поговорити за чаркою, припинили, захоплено слухаючи співака. Щасливі усмішки довго світилися на їхніх зачарованих обличчях. Після гучних оплесків земляки попросили ще заспівати "Стоїть гора високая". Ця пісня з перших днів народження Чернігівського земляцтва стала гімном товариства.

**Стоїть гора високая,
Попід горою гай, гай, гай...
Зелений гай густесенький,
Неначе справді рай...**

І кожен згадав рідне село, зелені гаї, що й сьогодні шумлять біля високих курганів, де в дитинстві гралися у ко-

заків та розбійників, наповнюючи душу красою рідного краю.

**Під гаєм в'ється річечка,
Як скло, вона блищить,
Долиною зеленою
Кудись вона біжить..**

Слова пісні, мов на крилах, несли до рідної домівки, де гойдалася колиска долі кожного з нас. Хутір Точений, що на Срібнянщині, загубився між високими могилами-курганами і зеленими галями. Власне, не хутір – хутірець. Не позначений він навіть на географічній карті Чернігівської області. Але відтепер цей хутір знають далеко за межами Чернігівщини. Тут у родині потомствених хліборобів на початку 1936 року народився білявий хлопчик, якого назвали Дмитриком. Це вже потім, коли він стане знаменитим професором, доктором наук, академіком Міжнародної академії при ООН, бібліографи Дмитра Степановича шукатимуть животворні джерела його таланту і отої божественної енергії. А в ті часи він був, як усі дітлахи села, босоногий, у латаних штанцях і солдатській пілотці, адже тільки нещодавно над хутором відгрімилла канонада найжорстокішої за всю світову історію війни. Але частіше за інших літніми вечорами Дмитрик задивлявся на небесні зорі. Шукав свою зірку. І знайшов.

Згадувати про це Дмитро Сте-

**Дмитру Волоху –
дорогому
побратиму
і земляку з нагоди
75-річного ювілею**

Вирушаймо на хутір

на Точений,

Такий рідний, забутий, далекий.

Твою хату побачити хочеться,

Де живуть одинокі лелеки.

Білим привидом ходять по полю

І злітають з сумом до неба.

Нарікають на час і на долю

І чекають, друже, на тебе.

Щоби разом згадати ті весни,

Батька й матір,

живих і веселих.

Молять Бога, щоби воскресли

Добрі люди й завітчані села.

Щоби діток було куди нести

На крилятах добра і любові.

Поверни нам, Боже небесний,

Рідну хату й пісні колискові.

...Ми приїдемо разом на хутір,

Зачекайте нас, милі лелеки.

Ми в дорозі, збираємось хутко,

Не летить від нас, птахи,

далеко...

панович не дуже любить. Якось пізнього вечора видерся він на найвищу шовковицю, щоб ближче було до зірок. А гілля не витримало. Довелося спізнатися з лікарями.

Але та зірка, мабуть-таки, була долею, бо відтоді з'явилася у Дмитра мрія – стати лікарем, щоб повертати людям здоров'я і радість повноцінного життя. Коли закінчив школу у селі Озеряни, вступив до Львівського медичного інституту. Вчився добре, завжди пам'ятаючи слова батька. Степан Терентійович великого щастя, окрім тяжкої роботи у полі, не зазнав, але від діда-прадіда успадкував народну мудрість:

– Якщо обрав професію, що служить на благо людям, ніколи не шукай легкого шляху у житті. Знай: твоє щастя – це радість тих людей, яким ти дарував здоров'я. А щоб бути хорошим спеціалістом, одного диплома замало...

Дмитро й у студентських аудиторіях прагнув засвоїти увесь комплекс знань: уважно слухав лекції, виступав на семінарах, зубрив хімічні формули (це теж необхідно), завжди на відмінно складав іспити. Він добре усвідомлював, що це все потрібно буде майбутньому провізору як повітря Але, крім повітря, для польоту потрібні ще й крила...

Тож після закінчення медичного інституту він не вибирав найлегших шляхів, багато років працював у фармацевтичній галузі рідної Чернігівщини. І хоч були тоді нелегкі роки, він знав, що тільки так можна стати справжнім спеціалістом. Коли ставало нестерпно тяжко, допомагала пісня, попри те, що дехто говорив: "Не до пісень зараз людям. Останню копійку забирають у селянина на податки..."

"Хто так каже, той помиляється, – думав Дмитро, – народ співатиме завжди. Співатимуть усі – і ті, хто ближче до колгоспної комори, і ті, кого обсіли злидні. Звичайно, кожен співатиме свою пісню. Одному вона пом'як-

шить серце і просвітлить розум, іншому додасть сил, щоб вижити у цьому жорсткому світі".

Дмитро Волох завжди був поруч з тими, хто потребував його допомоги. Часто на берегах красуні Десни, де косарі після виснажливої праці варили козацьку кашу, звучав і його сильний молодий голос:

**... Ой не шуми, луже,
Зелений байраче!
Не плач, не журися,
Молодий козаچه!
– Не сам же я плачу,
Плачуть карі очі,
Що нема спокою...
Ані вдень, ні вночі...**

Справді, не мав у той час Дмитро спокою ні вдень, ні вночі. Працював спочатку в сільській аптеці, потім у Чернігові, очолюючи аптечну службу області. Тож не випадково, що у 70-х обдарованого фахівця запросили до столиці. У Києві він серйозно зайнявся науковою працею у фармацевтичній галузі. На цій ниві Дмитро Степанович і нині працює плідно. Він автор понад 100 наукових праць, що мають конкретні результати і гідно оцінені державою.

Його високий талант вченого, педагога і організатора

особливо розкрився на посаді декана фармацевтичного факультету медичного університету імені О.О. Богомольця.

Дмитра Волоха поважають і люблять студенти. Насамперед за кредо: непохитно стояти за Україну, її високу гідність вберегти. Його гасло: "Дай, Боже, рідній землі щасливої долі". Його мрія: щоб більше у нас було порядних і працьовитих людей, справжніх патріотів України.

А ось що кажуть про нього колеги:

– Він – блискучий аналітик, прекрасний педагог, чудовий організатор навчального процесу, висококласний фахівець.

За будь-яку роботу Дмитро Степанович береться з властивою йому ґрунтовністю і ретельністю, не залишаючи поза увагою жодних дрібниць, не шкодуючи часу і сил.

Дмитро Волох особливо дорожить спілкуванням у товаристві "Чернігівське земляцтво". Він не просто активний член Ради, а й щира душа всього колективу. А його душа – у пісенній ліриці, яку він усмоктав з молоком матері. Навіть неможливо собі уявити хоча б одне земляцьке зібрання без його бентежних пісень, що об'єднують нас, п'янять жагучим почуттям рідності, проникаючи у саму душу. А хіба можна забути його улюблене "Осіннє золото", яке дзвенить у кожному серці його побратимів-земляків:

**... Літа на зиму повернули,
Пливуть в осінній хмурості,
А я люблю, а я люблю,
Люблю, як в юності...**

Вічної юності тобі, друже, і нових злетів на орлиних крилах науки і на крилах солов'їної пісні, доброго здоров'я і плідної роботи на благо нашої нееньки України!

Петро МЕДВІДЬ,
заслужений журналіст
України

У кожній людини свій життєвий шлях. У тих, хто обрав собі професію – захищати Вітчизну – на життєвих стежках частіше стрічалися небезпека і тривога. Мені за десятки років служби приходилося разом з бойовими друзями не раз дивитися смерті в очі під час конфліктів на Далекому Сході і в Джунгарії, декілька дів перебувати у сніговому полоні після аварійної посадки гелікоптера в горах Паміру. Нелегкою була моя служба і на західних рубежах незалежної України.

У кожного з нас є події, які не забуваються. Пам'ять їх зберігає, незважаючи на час, особливо дбайливо. Бо життя наше, як сказав хтось із мудрих, це не ті дні, що проминули, а ті, що запам'яталися.

Було це ніби вчора. Я, молодий військовий журналіст у капітанських погонах, настирливо прошу у вертоліт, який через півгодини відлітає на особливе завдання. Командир екіпажу, чорновусий майор у зеленому кашкеті з крильцями, вже вкотре сердито відповідає:

– Немає місця. І взагалі, зробити щось неможливо, спецгрупа офіцерів затверджена командуючим прикордонним округом генералом Меркуловим.

Зателефонувати до нього з Пржевальська в Алма-Ату не так просто. Але я добре знав Матвія Кузьмича, Героя Радянського Союзу, мужню і порядну людину, про якого написав нарис "Вогонь викликаю на себе". І я вирішив зв'язатися з генералом. Після деяких вагань він дозволяє мені летіти замість офіцера розвідвідділу за умови, що я звіди привезу знімки китайського прикордонного поста, що днями з'явився на радянській території.

Цей район прикордонного Тянь-Шаню на картах заштриховано темно-коричневим кольором. А це означає, що тут не лише гори й перевали, а й неприступні льодовики, царство архарів та сніжних барсів, з ледь помітними карнизами над ущелинами. Навіть дикі звірі обминають їх. Саме в такій місцині жменька сміливців на чолі з майором Огієнком, до речі, родом з Чернігівщини, чекала нашої допомоги, особливо альпіністського спорядження. Воно було конче необхідне для штурму бурхливої гірської ріки, що стала перепоною на шляху прикордонників високогірної застави.

...Гелікоптер легко відірвався від кам'янистої землі і, швидко набираючи висоту, взяв курс на схід. Інколи, коли він, здригаючись, ривками підіймався над вершинами, здавалось, що наш "гвинтокрилий птах" не летить, а уперто хоче утриматися на місці. І тільки сіра горбата тінь, що поволі пливла над застиглим кам'яним морем, давала уяву, наскільки віртуозно маневрують пілоти серед гірських ущелин.

Холод пронизує все тіло: доводиться швиденько вдягти хутряну куртку. Я вже не дивуюся, що поряд із знаряддям альпіністів лежать балони з медичним киснем: вертоліт досяг граничної висоти. В кабіні пахло бензином і білим наливом – це авіатори везли в подарунок солдатам чотири ящики яблук.

Хвилин через сорок приземлилися на маленькому кам'яному п'ятачку і відразу ж відчули запах диму, почувся гавкіт вівчарки:

тут тимчасово розташувався прикордонний спостережений пост.

– Ну, розповідайте про своїх героїв, – звернувся я до начальника маневрової групи. Майор Огієнко усміхнувся і неспішно відповів:

– У нас всі солдати герої. Але раджу познайомитися з Віктором Бояркіним з України.

Високий, красивий сержант одразу привернув мою увагу не тільки могутньою статуєю, а й величезними руками трударя кордону. Перед Бояркіним парували наваристий борщ у казанку. На кам'яній брилі, яка слугувала столом, лежала банка консервів і кілька сухарів.

...Знову гори обступили нас з усіх боків, як страхітливі велети, заманюючи жертву до кам'яного мішка. І не було їм ні кінця, ні краю, тільки десь попереду побликувала на сонці вершина тригранного пірамідального льодовика. Саме туди ми маємо пішки пробитися до вечірньої зорі.

Відверто кажучи, інколи було дуже небезпечно і страшно: лізеш по скелі і відчуваєш, як останні сили залишають тіло, пальці вже не тримають страхувальну мотузку, а в ногах – нестерпний біль... Але побачивши, як майор Огієнко, сержант Бояркін, інші прикордонники, затиснувши до болю потріскані губи, видираються на гору, як тремтить струною натягнутий канат, забуваєш втому і страх.

Там, десь попереду, нас чекала найголовніша перепона – бурхлива річка і гірське провалля. Коли підійшли туди – смеркалося. Стежка обірвалася перед гірським водоспадом, який гуркотів і пінився, лякаючи своїм ревінням не тільки людей, а й круторогих архарів.

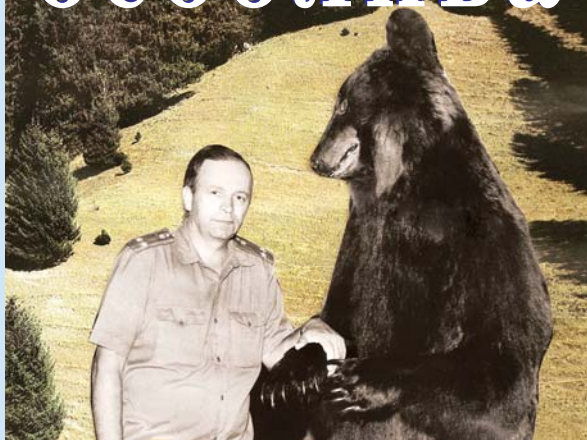
Протилежний берег був таким близьким і таким недосяжним.

Віктор Бояркін подивився на майора Огієнка. Вони одразу ж зрозуміли один одного: треба стрибати. Сержант Бояркін викурив сигарету, обв'язався страхувальним канатом, розігнався і, як розтиснута пружина, перелетів на протилежний берег. Потім йому кинули кінець металевого троса, і він закріпив його за величезний камінь. Другим на допомогу Бояркіну по натягнутому тросу, як циркач-еквілібрист, через провалля перебрався чорнявий ефрейтор. Третім на той бік судилося йти мені, як наймолодшому офіцеру. А наступного ранку через провалля була наведена переправа.

...Моєму наймолодшому онуку зараз сім років, і я так хотів би, щоб він був схожий на таких людей, мужніх і надійних, яких я запам'ятав на все життя.

Петро МЕДВІДЬ,
полковник у відставці,
Почесний прикордонник України

На кордоні служба особлива

Такого дійства у нашому товаристві ще не було. Напередодні старого Нового року, на свято Маланки, у прес-центрі Київського Палацу спорту зібралися найчарівніші і найактивніші жіночки Чернігівського земляцтва. Дослідники української обрядовості зазначають, що християнська Маланія замінила образ язичницької богині Київської Русі Макоші, яку наші предки вважали покровителькою жінок, сестрою Сонця і закоханих. Ось і вирішили чернігівчанки саме цього дня організувати земляцькі вечорниці.

Правду кажуть: Новий рік – казковий час. Як писав Микола Гоголь про українські різдвяні вечорниці – чого там тільки не було!... Святковий стіл ломився від усяких наїдків і питва. Тут і сало, і шинка, і ковбаса. А які смачні картопляники і вареники з капустою, сиром і грибами приготувала невтомна господиня Тамара Миколаївна Устич з Ічнянського осередку. Не відстали від неї умілі представниці з Сосницького, Коропського, Бобровицького, Носівського, Прилуцького та Новгород-Сіверського районів. А миловидна Світлана Ковтун аж із самої Коропщини привезла гостинець від своєї свекрухи, себто від матері свого чоловіка Сергія Івановича, сільської тернівки, такої міцної і запашної, що всім захотілося хоч пригубити-причаститися.

"Ой, зйдемося, роде,
Погуляємо добре..."
(З української народної пісні.)

Чернігівські вечорниці з "Полісянкою"

Палахтіння свічок вихлоплювало з інтимної півтемряви веселі обличчя, щедрий стіл був схожий на луговий килим із щедрими дарами рідних чернігівських полів.

І, звичайно ж, на вечорницях не обійшлося без колядників та веселих щедрівок. Учасники святкового дійства ще раз переконалися, що старий Новий рік нас всіх причаровує навіть більше, ніж "просто Новий рік". Адже найнесподіваніші чудеса бувають саме в старонорічну ніч! Узяти бодай таке.

Незважаючи на надзвичайну зайнятість голови Ради Чернігівського земляцтва Віктора Ткаченка у зв'язку з невідкладними справами, пов'язаними з капітальним ремонтом столичного Палацу спорту, він знайшов можливість відвідати товариські свята. Землячки захоплено його вітали старовинною колядкою:

– Щедрий вечір,
Добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я...

Віктор Вікторович щиро привітав зібрання з Новорічними святами і Різдом Христовим, побажав усім доброго здоров'я, сімейного затишку, добробуту і процвітання.

Не були зайвими на вечорницях і потенційні колядники Микола Борщ, Сергій Ковтун, Іван Майдан, Петро Медвідь та Олексій Орехович.

А потім, після того, як віддзвеніли келихи, господиня вечора – виконавчий директор Чернігівського земляцтва Тетяна Літошко з радістю сповістила, що наші дзвінкоголосі співачки – то наші землячки, учасниці популярного фольклорного ансамблю "стежина" під керівництвом Поліни Михайлівни Притули. Вони зголосились започаткувати земляцький співочий гурт "Полісянка", який віднині буде діяти у Товаристві. Отже, і за веселим відпочинком не забулося про подальший розвій земляцького руху.

А далі лунали українські пісні та веселі щедрівки. Правда, не до третіх півнів, як у Миколи Гоголя, в якого свято Маланки продовжувалося під зорями старої новорічної ночі. Та вона і зараз не втратила магичні

сили, щось таке таємне, незвідане, казкове і чарівне несе в собі. Саме такі відчуття народжувались у наших серцях, коли свій талант на вечорницях дарували слухачам народна артистка України Валентина Пархоменко, заслужений діяч культури України Анатолій Стратілат, поетеса Ольга Штепа і просто чарівна і щира Ольга Мисник.

Даруймо ж родинний затишок близьким не лише в такі святкові вечори, а й у нелегке повсякдення!

Алла ГУРТОВА,
заступник керівника
Ріпкинського відділення

Незабутні

Як писала газета, серед видатних особистостей минувшини на небосхилі Чернігівщини яскравою зіркою висвітлюється і образ талановитого вченого математика Георгія Феодосійовича Вороного.

Постаті Рідного Краю

Праці його випередили час майже на століття. Побудовані вченим математичні діаграми в наші дні широко вживаються у багатьох актуальних напрямках науки.

Починаючи з середини 70-х років XX століття, роботи Вороного використовуються фахівцями різних галузей знань практично у всіх країнах Європи, у США, Канаді, Японії, Австралії, Гон-Конгу, Новій Зеландії. В Сеулі (Корея) існує дослідницький центр діаграм Вороного, з ініціативи якого з 2004 року в різних країнах світу проводяться щорічні конференції, присвячені узагальненням діаграм Вороного та їх використанню.

Тому можна з впевненістю сказати, що лиш тепер настав зоряний час нашого видатного земляка. Та, на жаль, на його батьківщині, в рідному селі Георгія Вороного, цього не помітно. У 30-х роках минулого століття склеп з домовиною вченого було пограбовано і зруйновано. Зараз могила його огорожена і на ній встановлено невеликий обеліск, який далеко не відображає велич генія. До кладовища відсутня належна дорога, а та, що пролягає по вулиці, названий на честь вченого, потребує благоустрою.

На подвір'ї сільської школи, що носить ім'я Георгія Вороного і розташована в центрі села, на наш погляд, потрібно було б спорудити скульптурну композицію, що увінчує пам'ять про видатного земляка.

Зважаючи на все вище згадане та з метою, аби ім'я нашого геніального земляка було гідно вшановане на його батьківщині, 23 червня 2010 року створений благодійний фонд імені Георгія Вороного. Мета фонду – поширювати знання про нашого видатного вченого, здійснювати благодійну діяльність в інтересах суспільства та окремих категорій населення шляхом об'єднання меценатів та здійснення цільових програм.

Ініціаторами створення благодійного фонду є нинішні і колишні мешканці с. Журавка, яким не байдуже їх мала батьківщина та її історія.

Хочеться сподіватись, що на Чернігівщині знайдуться меценати – патріоти, які цінують славу історію рідного краю і долучаться до розпочатої благородної справи по вшануванню пам'яті нашого геніального земляка. Дуже прикро, що не ми, а японці і корейці, привернули увагу світової наукової спільноти до генія Вороного. Але і нам вдалось можливість довести, що ми не страждаємо безпам'ятством.

Враховуючи вищезгадане, вважав би за доцільне, щоб рада Фонду вивчила можливість запатентувати праці Георгія Вороного і при позитивному рішенні цього багато фінансових проблем відпали б самі собою.

Володимир ЖЕЛІБА,

земляк Вороного, член Фонду його імені

Перебуваючи у службовому відрядженні, довелося якось автівкою долати відстань від Брюсселя через Люксембург до Парижа. Дорога як дорога. Колега-дипломат Володимир Сидорков на півдорозі несподівано запропонував провідати землячку, дочку князя Чернігівського, а згодом Великого князя Київського Анну Ярославну.

ПОБАЧЕННЯ з Анною Ярославною

Почуте перехопило подих, та Володимир Ілліч заспокоїв: – Це майже по дорозі, за 50 км від столиці Франції. Є там невеличке містечко з назвою Санліс.

Час пролетів швидко за розмовами, головною героїнею яких була тільки загадкова Анна. Як відомо, в 1044 році батько видав її заміж за Генріха I, і вона стала королевою Франції. На той час Анна вважалася освіченою жінкою. Говорила і писала грецькою, латинською, церковнослов'янською та деякими іншими мовами. Між тим, її чоловік, французький король та майже усі його придворні залишалися практично неграмотними.

В 1053 році в Анни народився син Філіп. На його честь мати збудувала у містечку Санліс церкву святого Вінцента. Згодом там було створено однойменне аббатство. У даний час в ньому розміщена школа, на порталі якої розміщена у повний зріст скульптура тендітної жінки. Під нею напис: "Анна русская, королева французская, основательница собора в 1060 году". Саме тоді у мене виникло бажання повернутися до Києва і відшукати в історичній літературі дані про подальшу долю королеви Франції, оскільки мене збентежило таке: коли Володимир Ілліч запитав випадкових перехожих, що вони знають про свою королеву Анну, вони тільки знизували плечима.

Мені таки вдалося згодом у Франції та Москві відшукати деякі свідчення подальшої долі нашої землячки. Життя на чужині для неї склалося не солодко. Після смерті у 1060 році Генріха I і сходження на престол малолітнього сина Філіпа I (він володарював як король Франції до 1108 року) його мати віддалилась у Санліс. Через деякий час вона стала дружиною графа де-Крепі-а-Валуа. Але цей шлюб папа римський визнав незаконним. Через п'ять років помер і новий чоловік. А далі історичні джерела повідомляють, що Анна Ярославна повернулася до Києва і останні 7–8 років прожила там. Слідів і письмових джерел про її останні роки у Києві не збереглося. Фахівці пояснюють дуже просто: древній Київ неодноразово горів. Не дивно, що від XI століття до нашого часу не дійшло дуже багато повідомлень.

Василь УСТИМЕНКО

Його змалку підточували сухоти, йому довелося вчитися в Городнянській гімназії, практично дбаючи самостійно про хліб-сіль, а коли землю покотилися хвилі революційного самогубства, його юне серце прострелили денікінські кулі. А невмолимий час стер з лиця землі навіть братську могилу українських юнаків.

І добре, що після нього залишилося Слово. Та яке потужне слово, сконденсоване в єдиній книзі під промовистою назвою "Заспів"! Без сумніву, якби поетові судилося довге життя, наша література мала б першорядного майстра світового рівня – це підтверджує його образна свіжість, дивовижне чуття музичного ладу, експресія мовлення. От тільки і з словом Василя Чумака, що в багатьох проявах мало виразну симпатію до комуністичних ідеалів, згодом повелися несправедливо, як і з самим іменем автора: подальші роки були не дуже щедрими на суспільну увагу до поета, його вірші послідовно відсікалися від культурного процесу. Подібне ставлення до них збереглося й нині, хоч ніби й настали нові часи – не вивчають творчість В.Чумака школярі й студенти, не перевидається ця книга...

Про це й говорилося в переповненому залі Будинку культури в Ічні. До честі організаторів свята, вони не відбулися традиційною доповіддю, а спробували відтворити коротке життя свого видатного земляка в театралізованому дійстві, перемежувавши виклад біографії з читанням віршів поета.

– Коли починаєш думати про наш древній чарівний край, – мовив заступник голови райдержадміністрації Віталій Семенець, – то перехоплює подих від того, яка щедра на таланти наша земля, які глибокі літературно-музичні традиції. Тільки за останні два століття Ічнянщина подарувала світові низку визначних імен. І серед них вічно дев'ятнадцятирічний Василь Чумак.

Міський голова Григорій Герасименко нагадав, що Василь Чумак народився на Різдво, що був він на диво серйозним хлопчиною і вже у 18 років переймався долею України. І приємно, що його долю продовжують нині ічнянські поети, яких гуртує Станіслав Маринчик, що в місті є вулиця імені Василя Чумака й пам'ятник. А ще міська влада має намір нарешті відродити хату Чумаків, аби вона стала рідним домом і для ічнянців, особливо літераторів, і для гостей міста. Це святий обов'язок нинішнього покоління.

З надзвичайною цікавістю вислухали присутні виступ небаго Василя Чумака Лариси Гудименко, яка розповіла про роботу над другим виданням книги "Родинне гніздо Чумаків". Мені довелося редагувати рукопис, і я не раз здригався внутрішньо, вчитуючись у яскраві рядки описів давнього життя славної родини, співпереживаючи трагедію молодшого брата поета Миколи, якого закатували сталінські сатрапи, в сповнені страхом реалізмом того часу сторінки щоденника й листи батька до сина. Ця книга потрібна не лише ічнянцям, правда про важке минуле нашого краю потрібна всьому світові.

Відомий письменник, генератор десятків патріотичних справ Станіслав Маринчик зупинився й на важкій долі

творчої спадщини свого земляка, і на тому, як нелегко було справжнім патріотам Ічні, зокрема, колишньому голові райвиконкому В.М.Чалому, боротися за утвердження пам'яті славних земляків. До слова, він і сам доклав багато зусиль, аби в місті постали пам'ятники митцям, засновані премії, котрі вже набули популярності, та й сумлінно дбає про продовження традицій, керуючи літературним об'єднанням "Криниця".

– Ми, ічнянці, пишаємося, що саме в нас народився один із найвидатніших поетів початку ХХ століття Василь Чумак. Є в нас бібліотека ім. В.Чумака, є премія його імені, але всім нам треба об'єднатися й відродити його

родинне гніздо, – закінчив свій виступ С. Маринчик.

– Моє зацікавлення поезією Василя Чумака почалося десь із 5–6 класу школи, – почав свій виступ старший викладач Ніжинського держуніверситету поет Олександр Гадзінський. – Тоді мені в душу запали його вірші з шкільної хрестоматії. Згодом його вилучили з програми, але пам'ять зберігала чари його слова. Уже ставши філологом, я зрозумів, що це надзвичайний лірик, не тільки революційний, а й європейського плану. Думаю, що літературознавча наука заборгувала перед ним досі...

А місцева поетка Любов Карпенко висловила свою любов до славного земляка у вірші.

**Василечку, Васильку, мій земляче,
По твоїй вулиці в столиці я іду.
Багряний лист кружляє, тихо плаче,
Неначе пам'ята страшну біду.
Немов би пам'ятає день останній,
Той постріл, що забрав твоє життя.
Зорею спалахнув ти на світанні,
Лелекою поплив у майбуття...
Та ти повік живий в твоєму слові,
Живі у нім думки і почуття,
І серця струни срібно-веселкові
Дзвенять, дзвенять і кличуть до життя.
Я вулицею іду. Сумна хмаринка,
Вітаючись дощем, щоку пече.
Мені ж здалося – то твоя сльозинка
Краплиною упала на плече.**

Пощанування 110-річного ювілею Василя Чумака вдалося, хоча до розмови не встигли прилучитися й поет з Ніжина Анатолій Шкуліпа, і політолог Віктор Каспрук з Києва, який теж належить до родовету Чумаків і гордиться цим, та інші шанувальники поета. Було покладання квітів до пам'ятника Василеві Чумаку, а ще були пам'ятні для киян, членів делегації Чернігівського земляцтва, споряджених керівником Ічнянського відділення Миколою Вошецьким, навідини до врослої в землю хатини роду Чумаків, організовані Григорієм Герасименком. Міський голова вже зараз готовий узятися до відродження садиби, а що він людина патріотична, ділова, то, думається, зуміє знайти сподвижників для доброї справи – адже Василь Чумак, як і його рід, заслуговують на увагу сучасного покоління. Майбутніх теж.

Леонід ГОРЛАЧ

Життя – як спалах

Такими словами зустрічав ошатний зал Будинку культури в Ічні всіх, кому не байдуже творча доля видатного земляка поета Василя Чумака. Його життя справді було схоже на спалах сонця, бо лиха доля нарекла юнакові прожити неповних дев'ятнадцять років.

ПРО

Нещодавно вийшла з друку книга відомого філолога Станіслава Губерначука "Прадавність української мови", в якій автор представив свої багаторічні дослідження початків української мови.

Снові Бреч, що протікає по Корюківщині, можливо, так названа від слова "брєнчати", тобто бриніти, хоча припустимий варіант походження від назви трави

того ж, це регіон стику українського племені сіверян з племенами радимичів та в'ятичів польського походження (згідно з "Повістю временних літ"), і корені назв цих річок можуть знаходитись як в українській, так і в польській мовах.

Аналізуючи ці гідроніми, слід пам'ятати, що велика їх кількість походить від назв рослин і тварин, які росли чи водились у тій місцевості, а також про значення старовинних суфіксів "-ч", "-ич", "-иж" в їх лексемах, що надають ознаку присвійності чи множинності.

Характерно, що дві річки, Смяч і Смячка, які течуть відповідно на Городнянщині та Новгород-Сіверщині, витікають не з боліт, як очікувалось би від наз-

ви, а з мішаних лісів. Тож гідронім Сіяч, найвірогідніше, походить від діалектного старого слова "зміяч", що означає місце розплоду чи скупчення змій та вужів. Але не виключено, що назва могла утворитись і від польського слова "матечник", що перекладається як лісова гушавина, тобто та, що витікає з "матечі".

Назва річки Чибриж, що тече через Городню, очевидно, походить від трави "чебрець", яка має діалектний варіант "чибрик" (за Словарем Б.Грінченка) і яка масово росте і тепер у навколишніх лісах.

Древню назву невеликої річки Верпч, що струмує на самій півночі Городнянщини, можна пояснити і як місце поселення вєпрів, і як масив розростання верб (вербич). Можливе і утворення її від польського слова "вертепі", що значить бездоріжжя, непроїзні місця.

Мабуть, через свою дуже заболочену заплаву одержала назву Слот невеличка притока Ревни на Корюківщині від українсько-польського слова "сльота", що означає не лише негоду, а й рідку грязюку, твань, тобто бездоріжжя. А друга притока Ревни Іранець, який тече також у багнистих берегах на Семенівщині, ймовірно, названа так через наявність в ній великої кількості іриць (тритонів) або ж ірного кореня (лепехи).

І все ж етимологія більшості назв річок Чернігівщини не потребує особливих зусиль для їх розшифрування, бо вони кажуть самі за себе, наприклад: Бистриця, Борзна (від "борза"), Вир, Вертеч (від "вертіти"), Вересоч (від "вересу"), Замглай (від "мли"), Крюкова (від місця гніздування круків), Дяговка та Смолянка (від місця добування дьогтю та смоли), Смош (витікає з мохів) тощо. А від багатьох з цих найменувань віє нашою тисячолітньою драматичною історією та невмирущою народною поезією. Адже як барвісто та музикально звучать такі назви як Білоус, Вересоч, Замглай, Кринци, Лисогір, Ромен, Трубіж, Удай, Чикриж і ін.! Тож не забувайте їх – цих мальовничих супутників нашої далекої юності, майже живих споконвічних автохтонів нашої малої вітчизни, частіше відвідуйте та оберігайте їх, і вони розкажуть вам багато зі своєї тисячолітньої таїни.

ВІТАЛІЙ ВЕРХУША,
кандидат технічних наук

ПОХОДЖЕННЯ ГІДРОНІМІВ ЧЕРНІГІВЩИНИ

Використовуючи обрядові пісні ще сонцепоклонницької доби, ведійські, античні та давньоруські писемні джерела, а також стародавні географічні назви річок і міст, автор знаходить спільні мовні корені у прадавній і сучасній нашій мові, що свідчить про тяглість її впродовж кількох тисячоліть. Але нас цікавлять ті висновки щодо походження українських топонімів, які автор зробив побіжно, і в першу чергу – щодо чернігівських гідронімів, тобто назв річок, бо ж деякі з них мають спірне пояснення, а деякі й зовсім непрозорі. Звичайно, етимологія таких гідронімів як Десна, Стрижень, Сейм, Остер, відомих всім ще з літописних часів, мабуть, всім зрозуміла, а ось назви частини невеликих річок басейну Десни чи Удаю, особливо ті, що мають загадкові, нібито неслов'янські корені, викликають завжди цікавість.

Автор вважає, що корені найменувань більшості річок України простежуються ще у трипільській добі та навіть у ті часи, коли первісні люди пошановували родові тотемні: духів води, лісу, окремих звірів, дерев тощо. Аналізуючи такі гідроніми, автор звертається часом до санскриту – мови, на якій написані індоарійські Веди. Адже доведено, що індоарійці у трипільські часи (III–II тисячоліття до н.е.) вийшли з території сучасної України, а тому зберегли у своїх Ведах основи прадавньої мови, що тоді побутувала на наших землях.

Отже, санскритські слова "вара" та "уда" на позначення води, очевидно, збереглись у назвах таких річок як Вара (притока Судості, що впадає в Десну на Новгород-Сіверщині) та Удаю (басейну Сули), який тече на півдні Чернігівщини.

Не викликає сумніву походження назви крупної північної притоки Десни – Снові від праслов'янського слова "снувати", адже на карті вона має вигляд шнура ("снура"), що утворюється скручуванням з численних ниток малих річок, що вливаються з обох боків. А ось назви приток Снові не завжди прозорі, бо походять з прадавніх, вже призабутих лексем.

Для первісних людей здатність води видавати звуки (дзюрчати) здавалась умінням її говорити: звідси пішла й загальна назва потоку води – "ріка", "річка", тобто та, що рече. А в Снов з боку Брянщини впадає невеличка річка Цата з притокою Ректа, яка має той же корінь. Інша притока Снові Ревна, що тече через Семенівку, ймовірно, одержала назву від слова "ревіти" під час паводку, хоча можливе походження і від старослов'янського "ревна", що значить старання. А притока

"брєнчка" або "бріч" (за словарем української мови Б.Грінченка), що росла по берегах.

До тотемних часів можна віднести виникнення назви сусідньої притоки Снові – Турчанки, адже вона свідчить про місцевість, де водились тури. На це вказує і розташування тут сіл з красномовними найменнями Тур'я та Турівка. Імовірно, з часів тотемізму дійшли до нас найменування таких річок, як Лисогір (притока Удаю), Свинь (бувша назва річки Замглай), деяких дрібних річок, як-от: Береза, Вербка, Вовчок, Лебідь тощо. Про існування тої бобра на Чернігівщині свідчать такі топоніми як Бобровиця, Бобрик, Бобруйки.

С.Губерначук вважає, що і часи вшанування язичницьких богів не могли не залишити свої сліди в географічних назвах. Зокрема, на Чернігівщині вони zostалися у назвах таких поселень, як Макошин, Макишин (від імені богині плодючості Макоші), Данівка, Даничі (від богині рік Дани), Ладінка, Ладан (від богині любові Лади), Старі й Нові Яриловичі (від бога сонця та весни Ярила). До речі, імена цих українських богів або співзвучні їм зустрічаються і в арійських Ведах. А серед ведійських божеств є Мена – подоба нашої русалки. Чи не вона дає назву притоці Десни, на якій стоїть однойменне містечко, у ті часи, коли індоарійці ще перебували на Подесенні? Та й річка Убідь, що вливається в Десну неподалік Сосниці, ймовірно названа так ще тоді, коли людям уявлялось існування в лісових хащах злих духів (слово "біда" за Словарем Б.Грінченка означає ще й бісівську силу), тобто річка вела у "бідь".

Особливу цікавість викликають назви малих річок північно-західної частини області, походження яких не зовсім прозоре (Смяч, Чибриж, Верпч, Слот тощо). Відомо, що ця місцевість освоювалась людністю значно пізніше, ніж береги Десни та Сейму, – через свою майже суцільну тоді заболоченість і непрохідність. Чого варті розташовані тут болото Замглай та багністі заплави Снові з притоками. Тож в часи трипільської культури тут все ще панувало мисливство та рибальство, про що свідчать і назви річок Тетіва на Городнянщині та Свиґа, тобто стріла, що впадає в Десну вище Новгород-Сіверського. До

ІСТОРІЯ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО

Попри всілякі безконечні реформи в системі освіти, маємо розбалансовану навчальну базу, а то й напівзруйновані стіни сільських шкіл, у які навідується по десятку учнів. Не дуже вирачують і опорні навчальні заклади, які, як правило, розміщені в районних центрах.

І тим не менше кожен такий центр стає помітним на духовній карті Чернігівщини. Як, скажімо, старовинне приміщення школи № 2 в Городні, стіни якої пам'ятають ще славетного поета Василя Чумака, та багатьох інших відомих історичних особистостей. Саме на його урочисте відкриття після реконструкції прибуло дуже багато поважних гостей із різноманітними подарунками, а голова облдержадміністрації Володимир Хоменко, крім того, виступив ще й з привітальним словом.

ДРУГЕ ДИХАННЯ ЛЮБЕЧА

До вагомих здобутків попередньої влади слід віднести створення історико-археологічного заповідника "Древній Любеч" в державному маєстаті. І приємно, що після виборів різних рівнів курс на подальшу розбудову унікального історичного центру буде збережений. Якщо так, то позитивних змін зазнають пам'ятники архітектури, міський ландшафт, набуде розвитку й виробнича сфера, аби любечани не шукали шматка хліба в інших світах. В результаті відповідних змін праслов'янський центр стане привабливим не лише для місцевих туристів, а й для подорожан із сусідніх Білорусі й Росії, інших країн світу.

ДІМ НА МАСАНАХ

Незважаючи на всілякі фінансові труднощі, керівництво Чернігова послідовно дбає про найменше покоління його мешканців. Так, у районі Масани міста над Десною відкрито новий дитячий садок, оснащений за всіма сучасними правилами. З цією доброю подією батьків, вихователів та діток привітав міський голова Олександр Соколов, не так давно знову обраний на цю посаду.

ПОЛЬСЬКЕ КОРИННЯ НІЖИНА

Ось уже більше десяти років у місті над Остром діє об'єднання поляків. Нараховує воно понад сорок чоловік, представників різних поколінь. Як відомо, поляки не гості на нашій Сіверщині ще з давніших часів, і їхня присутність так чи інакше залишила слід в історії. Нинішнє об'єднання, яким керує Феліція Белінська, заповзялося відродити давні традиції співжиття з корінним населенням. Упродовж останніх років у місті постав католицький костел, на місці поховань поляків збудований пам'ятний знак, відбуваються фестивалі польської культури, студенти Гоголівського університету та учні школи-гімназії № 16 вивчають польську мову, в цьому їм допомагає Барбара Янушкевич, що спеціально прибула з Польщі. Всі заходи активно підтримує консульство ПНР в Україні, а приміщення для концентрації роботи люб'язно надав ніжинський підприємець Василь Сидоров, виділивши для зібрань дві кімнати в відомому інноваційному центрі "КВЕЛТА".

ЖИВА КОЛЯДА

Початок року завжди проходить під святим покровом Різдва Христового, а відтак із веселими багатолюдними гуляннями, у яких відлунюють язичницькі традиції. Полісся завжди відзначалося особливим колоритом народних дійств, оскільки було базовим у створенні великої слов'янської держави Руси. І добре, що живий дух стародавніх колядок і щедрівок зберігся до наших днів – його в святкові дні відчували у всіх куточках області, а в самому Чернігові міське управління культури на чолі з справжнім патріотом народного мистецтва Олегом Васютою організувало фестиваль "Чернігівська коляда". Вперше на Красній площі широко демонструвалися вироби народних майстрів, а в стінах Борисоглібського собору кілька днів виступали аматори вертепу.

ПРЕКРАСНИЙ СВІТ ЕМАЛЕЙ

У виставковому центрі Національного заповідника "Чернігів стародавній" з великим успіхом пройшла презентація художніх емалей відомої родини київських художників – Олександра Бородея, його дружини Тамари та доньки Юлії. Можливо, знайомство з прекрасним світом виробів, техніка яких сягає корінням у сиві віки, знайде відгомін у душах молодих сіверян, які тільки починають творчий шлях.

Наш кор.

У нас в гостях учасники конкурсу "Поетичні струмочки Сіверського краю"

Жив у лісі хитрий лис,
Малювати мав він хист.
Малював свою він тінь,
Та була у нього лінь.

Аліна Блоха,
1 клас

Снігу, снігу, сніженьку,
Розстели доріженьку
Від хати до хати,
Новий рік стрічати.

Вадим Шаповалов,
1 клас

Сірий котик все муркоче,
Мабуть, гратися він хоче,
Закотив аж у куточок
Ниток маминих клубочок.

Катерина Бондарець,
1 клас

Розвивайся, розцвітайся,
Вишневий садочку,
Щоб діждатись і нарвати
Ягід повну бочку.

Анастасія Андрюшена,
3 клас

Живіт в жирафа розболівся,
Багато він гілок наївся.

А жабки скачуть
ще й регочуть
Та ліки принести не хочуть.

Дмитро Небилиця,
1 клас

Рушничок
Шию, шию рушничок
Мамі в подаруночок.
Рідну неньку вітаю,
Щиро сердно їй бажаю:
Щастя без ліку
І довгого віку.

Вийся, вийся, ниточко,
Шийся, візеруночок,
Доня Віка наготує
Мамі подаруночок.

Вікторія Санченко,
3 клас

Доброго ранку!
Наша бабуся така
неслухняна –
Завжди вона
прокидається рано!
І починає гриміть коло печі,
Сни не дає додивитись
малечі.

Поки вмиваємо сонні
личка,
Вже на столі – золота
паляничка.
Ставить бабуся до неї
сметанку
І усміхається:

"Доброго ранку!..."
Діана Петренко,
3 клас

Живі бруньки грева Тичини

А поки що з радістю повідомляємо читачів про народження двох по-своєму унікальних видань – тематичного настінного календаря, присвяченого ювілею поета, і книги "Як хочеш бути поетом..." Стосовно з'яви другого художнього витвору, можемо лише скласти глибоку подяку директору музею Тетяні Сосновській: вона за власні кошти упорядкувала і видала в чудовому художньому оформленні поезії учасників районного конкурсу "Добрідень тобі, Україно моя!" Це подарунок не лише сучасним поетам, а й широкому загалу шанувальників літератури, оскільки книга доповнена унікальними портретами видатного поета та висловлюваннями про нього світових майстрів слова. Логічною є і публікація інтерв'ю з однією з ініціаторок запуску відомого конкурсу, нинішнім виконавчим директором нашого товариства Тетяною Літошко.

Юлія ЯСИНСЬКА

Рідний край
Полів розмай,
Зелен гай,
Ліщина –
Все це рідний край,
Любий край –
Наша

Батьківщина.
Дарина Клименко, 3 клас

Я малюю
Намалюю маму,
Намалюю тата,
Братика малого,
Дідуся, бабуся,
Кішку з кошенятком,
А козу... боюся.

Анастасія Мотчана,
3 клас

Думки про осінь
Не будемо журитися,
Краса осіння скрізь,
Наспіває нам вітер
Пісні осик, беріз.
І довгим ніжним поглядом
За обрій проводжаєм
Птахів, які

прощаються.
Із нашим рідним краєм.
Софія Староста,
3 клас

Чудодійна криниця
Стежечка-доріжка нас
веде до школи,
Де трава засмагла
припада до ніг.
Поруч біля школи є стара
криниця,
Дивиться зажурено в неба
далечинь.
Треба зберігати пам'ять
родоводу,
Щоб ніколи корінь в роді
не пропав.

– Дайте, діти, сили
стомленій криниці!
Повертайте швидше
її до життя!...
А вода холодна – можна
тут напитися,
Віри і наснаги взять
на майбуття.
Якщо біля тебе є така
криниця,
Повертай негайно її
до життя!

Антон Демченко,
3 клас

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ
Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним
комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення
України 06.XI.2001 р.

Реєстраційне свідоцтво:
серія KB №5594

Адреса редакції:
01023, Київ, 23, Спортивна площа, 1,
тел. 206-87-12
Електронна пошта:
otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдеєнко,
Л.Н. Горlach (Коваленко),
І.М. Забіяка, І.Б. Матяш,
П.І. Медвідь, М.М. Ткач,
В.В. Пушкарьов, В.Є. Устименко,
М.І. Халимоненко, О.А. Шокало.

За достовірність фактів, точність імен та
прізвищ, географічних та історичних
реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор Леонід Коваленко.
Комп'ютерний набір Леонід Коваленко.

Верстка, дизайн Оксана Кисленко.

Надруковано та зверстано на замовлення
товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві
у КП "Редакція журналу
"Дім, сад, город".
Тираж 1000.